

Brussel, 31.1.2019
COM(2019) 37 final

**VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE
RAAD**

**Jaarverslag over de tenuitvoerlegging van de instrumenten van de Europese Unie voor
de financiering van externe maatregelen in 2017**

{SWD(2019) 12 final}

WERELDWIJD ENGAGEMENT

De Europese Unie (EU) zet zich in voor een samenhangende aanpak, waarbij alle beschikbare instrumenten van de EU en haar lidstaten worden gecombineerd om te werken aan een vreedzamere en welvarendere wereld. Ook in 2017 werden Europa en de wereld weer geconfronteerd met grote uitdagingen. De EU heeft hierop grootschalig gereageerd met de volledige reikwijdte van haar beleid en instrumenten, waaronder maatregelen op het gebied van diplomatie, veiligheid, financiën, handel, ontwikkelingshulp en humanitaire hulp. De genomen crisisresponsmaatregelen bestonden uit steun in alle grote aanhoudende crises wereldwijd, met inbegrip van activiteiten in de tien "minst vreedzame" landen¹.

De EU als sterkere speler op wereldniveau

In 2017 is een begin gemaakt met de volledige tenuitvoerlegging van de algemene strategie voor de Europese Unie op het gebied van het buitenlands en veiligheidsbeleid². De algemene EU-strategie bevat de kernbelangen en -beginselen van de EU voor haar betrokkenheid, en in deze strategie wordt een visie gegeven op een meer geloofwaardige, verantwoordelijke en responsieve rol van de EU in de wereld.

De EU bleef hulp bieden in situaties waarin sprake is van grote kwetsbaarheid als gevolg van humanitaire crisis, droogte en onzekerheid, en zij heeft in meer dan 90 landen buiten de EU ruim 2,2 miljard EUR uitgegeven aan de financiering van acties. De EU en haar lidstaten blijven 's werelds grootste donor van humanitaire hulp.

De EU en haar lidstaten zijn de grootste donor van officiële ontwikkelingshulp. Zij verstrekken meer dan de helft van de wereldwijde officiële ontwikkelingshulp. Alleen al de Europese Commissie heeft in 2017 13,34 miljard EUR aan officiële ontwikkelingshulp verstrekt.

De tenuitvoerlegging van de algemene EU-strategie op het gebied van veiligheid en defensie geschiedde snel en uitgebreid met werk aan een gecoördineerde jaarlijkse evaluatie inzake defensie³, de instelling van het militair plannings- en uitvoeringsvermogen⁴, de tenuitvoerlegging van het Europees defensieactieplan en de gezamenlijke EU-NAVO-verklaring, en de overeenkomst over een permanente gestructureerde samenwerking⁵.

In de algemene EU-strategie wordt belang gehecht aan een internationaal systeem op basis van multilateralisme. De EU en de Verenigde Naties (VN) zijn onmisbare partners in het zorgdragen voor vrede en veiligheid. Het baanbrekende gezamenlijke trilaterale werk van de Afrikaanse Unie, de EU en VN ten aanzien van Libië en migratie is bedoeld om de weg vrij te maken voor betere samenwerking in de bredere agenda voor vrede en veiligheid. Ook de steun die wordt geboden door de gemeenschappelijke strijdkrachten van de G5 Sahel toont aan hoe belangrijk het is om te investeren in wereldwijde/regionale veiligheidspartnerschappen.

¹ Global Peace Index 2017, Instituut voor Economie en Vrede.

² <https://europa.eu/globalstrategy/en/global-strategy-foreign-and-security-policy-european-union>

³ https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/36453/coordinated-annual-review-defence-card_en

⁴ https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/27763/military-planning-and-conduct-capability-mpcc_en

⁵ https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/34226/permanent-structured-cooperation-pesco-factsheet_en

Europese consensus inzake ontwikkeling en tenuitvoerlegging van de Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling

In juni 2017 is in het kader van de nieuwe Europese consensus inzake ontwikkeling⁶ namens de Raad en de lidstaten, het Parlement, de Commissie en de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid een gezamenlijke verklaring ondertekend door het Maltese voorzitterschap. De nieuwe consensus is de reactie van de EU op wereldwijde trends en uitdagingen op het gebied van internationale samenwerking en ontwikkeling, en de consensus draagt bij aan afstemming van de externe activiteiten van de EU op de Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling en de daarin vervatte doelstellingen voor duurzame ontwikkeling ("Sustainable Development Goals", hierna "SDG's" genoemd).

Op basis van de "5 P's" die bepalend zijn voor de Agenda 2030 (People, Planet, Prosperity, Peace and Partnership of mensen, planeet, welvaart, vrede en partnerschap) wordt in de consensus een evenwichtige en geïntegreerde benadering van de economische, sociale en milieuaspecten van duurzame ontwikkeling gepresenteerd.

Extern investeringsplan

Na de inwerkingtreding van de verordening betreffende het Europees Fonds voor duurzame ontwikkeling in september, is in 2017 een begin gemaakt met de tenuitvoerlegging van het ambitieuze externe investeringsplan van de EU⁷. Met een input van 4,1 miljard EUR (2,6 miljard EUR voor blending en 1,5 miljard EUR voor garanties) is het plan bedoeld om een totale investering van 44 miljard EUR in Afrika en de nabuurschap van de EU te mobiliseren aan de hand van vijf "investeringsvensters": duurzame energie en connectiviteit; financiering van kleine, middelgrote en micro-ondernemingen; duurzame landbouw, ondernemers op het platteland en de agro-industrie; duurzame steden; en digitalisering voor ontwikkeling.

De vaststelling van het externe investeringsplan betekent een keerpunt voor de externe activiteiten van de EU, omdat het plan de particuliere sector aanzet tot resultaten in het kader van bredere wereldwijde beleidsdoelstellingen.

Betere samenwerking met EU-lidstaten

Door de Europese consensus inzake ontwikkeling komt gezamenlijke programmering centraal te staan in het streven van de EU om bij de tenuitvoerlegging van de Agenda 2030 beter samen te werken met de lidstaten. Door het samenbrengen van middelen en capaciteiten vergroot gezamenlijke programmering de collectieve impact en zichtbaarheid van de Europese ontwikkelingssamenwerking en externe activiteiten.

In mei 2017 bleek uit een onafhankelijke evaluatie dat de gezamenlijke programmering van de EU⁸ de coördinatie tussen de EU, de lidstaten en andere ontwikkelingspartners heeft geoptimaliseerd, en de invloed en daadkracht van de EU en de lidstaten op nationaal niveau heeft verbeterd.

⁶ https://ec.europa.eu/europeaid/policies/european-development-policy/european-consensus-development_en

⁷ https://ec.europa.eu/europeaid/eu-external-investment-plan-factsheet_en

⁸ https://ec.europa.eu/europeaid/evaluation-eu-joint-programming-process-development-cooperation-2011-2015_en

Eind 2017 waren er 23 gezamenlijke programmeringsdocumenten, waarvan er zeven in de loop van het jaar waren afgerond. In nog eens 36 partnerlanden is een proces van gezamenlijke programmering in gang gezet.

Samenhang in het ontwikkelingsbeleid

Overeenkomstig het beginsel van beleidscoherentie voor ontwikkelingssamenwerking moet de EU bij de uitvoering van al het beleid dat waarschijnlijk van invloed zal zijn op de ontwikkelingslanden rekening houden met de doelstellingen op het gebied van ontwikkelingssamenwerking.

Ook in 2017 heeft de Commissie zich ingezet voor beleidscoherentie voor ontwikkelingssamenwerking, met inbegrip van de verankering daarvan in de Europese consensus inzake ontwikkeling, en heeft de Commissie nadruk gelegd op de belangrijke mate waarin deze beleidscoherentie bijdraagt aan de realisatie van de doelstellingen voor duurzame ontwikkeling.

MONDIALE REIKWIJDTE

Afrika

2017 was een belangrijk jaar voor het strategisch partnerschap met Afrika. In mei is er een gezamenlijke mededeling over een vernieuwde impuls voor het partnerschap van de EU en Afrika⁹ goedgekeurd, hetgeen in november werd gevolgd door de vijfde top van de Afrikaanse Unie en de Europese Unie, die in Abidjan werd gehouden. Er is begonnen met de voorbereidingen voor een nieuwe relatie met de leden van de groep van staten in Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan die, na de Overeenkomst van Cotonou, moet resulteren in een moderne, politieke en doelgerichte partnerschap op voet van gelijkheid.

In 2017 zijn er 40 nieuwe programma's goedgekeurd in de drie regio's van het EU-noodtrustfonds. Deze zijn bedoeld om de stabiliteit te bevorderen en de diepere oorzaken van illegale migratie en ontheemding in Afrika aan te pakken.

Uitbreidingsregio

Een belangrijke politieke gebeurtenis in 2017 was de toespraak van voorzitter Juncker over de staat van de Unie¹⁰, waarmee de ondubbelzinnige steun van de EU aan het uitbreidingsperspectief voor de landen van de Westelijke Balkan opnieuw werd bevestigd en bekrachtigd.

Europese nabuurschap

In 2017 heeft de EU de uitrol van haar herziene Europees nabuurschapsbeleid voortgezet met het oog op het realiseren van gemeenschappelijke doelstellingen ten aanzien van stabilisatie van de landen van het Europees nabuurschapsgebied en ontwikkeling van meer partnerschappen op maat. Er werden herziene associatie-agenda's overeengekomen met Georgië en Moldavië en de associatieovereenkomst met Oekraïne, die de diepe en brede vrijhandelsruimte omvat, is in werking getreden. De brede en versterkte samenwerkingsovereenkomst met Armenië werd gesloten en

⁹ JOIN(2017) 17 final van 4.5.2017.

¹⁰ http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-17-3165_en.htm

ondertekend. De top van het Oostelijk Partnerschap in november fungeerde als leidraad voor toekomstige regionale samenwerking op basis van de "20 resultaten voor 2020"¹¹.

De EU-programma's blijven ondersteuning verlenen voor de economische, sociale, culturele en politieke ontwikkeling van de zuidelijke buurlanden, met inbegrip van landen die onderdak bieden aan vluchtelingen uit Syrië.

Met Algerije en Egypte werden partnerschapsprioriteiten voor 2017-2020 overeengekomen, en er werd vooruitgang geboekt bij het vaststellen van soortgelijke gemeenschappelijke prioriteiten met Armenië, Tunesië, Palestina, Azerbeidzjan en Wit-Rusland.

In mei 2017 is er een gezamenlijke mededeling goedgekeurd over de ontwikkelingen in de nabuurschap van de EU en de uitvoering van de evaluatie van het Europees nabuurschapsbeleid¹².

Azië, Centraal-Azië en de Stille Oceaan

Op de negentiende Top EU-China in juni 2017 en de Top EU-India in oktober 2017 is blijk gegeven van de gemeenschappelijke inzet voor het aanpakken van mondiale en regionale problemen zoals klimaatverandering en bedreigingen van de veiligheid. De EU heeft in 2017 op een breed scala van samenwerkingsterreinen politieke akkoorden getekend met Australië en Nieuw-Zeeland.

De EU is nauw betrokken geweest bij het vinden van een oplossing voor de Rohingya-vluchtelingencrisis in Bangladesh en Myanmar en heeft haar humanitaire inspanningen opgevoerd. In oktober was de EU medeorganisator van de VN-donorconferentie en de EU heeft het grootste donorbedrag toegezegd.

Latijns-Amerika en het Caribisch gebied

In 2017 zijn er vorderingen gemaakt in de onderhandelingen met het Zuid-Amerikaanse handelsblok MERCOSUR over een biregionale associatieovereenkomst, en in november is overgegaan tot voorlopige toepassing van de overeenkomst inzake politieke dialoog en samenwerking met Cuba. Aan het begin van het jaar is de multilaterale handelsovereenkomst met Ecuador in werking getreden.

In 2017 heeft de EU getracht de focus van haar samenwerking met Latijns-Amerika en het Caribisch gebied te verleggen naar een meer gediversifieerd model waarin een prominente plaats is ingeruimd voor investeringen, onderzoek en innovatie, onderwijs en de digitale media.

MENSEN

Menselijke ontwikkeling

Centraal in het ontwikkelingsbeleid van de EU staan de uitbanning van armoede (SDG 1), de aanpak van ongelijkheid en discriminatie (SDG 10) en de verwezenlijking van een inclusieve samenleving.

¹¹ https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/20_deliverables_for_2020.pdf

¹² JOIN(2017) 18 final van 18.5.2017.

Met haar bijdragen aan wereldwijde initiatieven, zoals het Wereldfonds ter bestrijding van aids, tuberculose en malaria, de Wereldalliantie voor vaccins, het wereldwijde partnerschap voor onderwijs, en het fonds Education cannot Wait, heeft de EU een grote rol gespeeld in de totstandkoming van de internationale beleidsagenda op het gebied van gezondheid (SDG 3) en onderwijs (SDG 4). Dankzij deze initiatieven zijn 11 miljoen mensen geholpen met levensreddende hiv-behandelingen, zijn 17,4 miljoen gevallen van tbc behandeld en zijn 795 miljoen muskietennetten gedistribueerd ter voorkoming van malariabesmetting. Dankzij de steun van de EU aan het wereldwijde partnerschap voor onderwijs genoten in 2015 in partnerlanden 72 miljoen meer kinderen basisonderwijs dan in 2002.

Via het Erasmus+-programma heeft de EU de partnerlanden geholpen de inzetbaarheid van personen te vergroten. In 2017 werden er ruim 40 500 mobiliteitsbeurzen toegekend aan studenten en werknemers, waarvan meer dan de helft ten goede kwam aan nabuurschaps- en uitbreidingslanden. Daarnaast werden ongeveer 350 internationale deelnemingen in collaboratieve projecten van Horizon 2020 gesteund met circa 40 miljoen EUR aan EU-subsidie.

Er is opnieuw nadruk gelegd op de culturele dimensie van ontwikkeling en internationale samenwerking door de goedkeuring van de conclusies van de Raad van mei 2017 betreffende een strategische EU-aanpak voor internationale culturele betrekkingen¹³.

Gendergelijkheid en het versterken van de positie van vrouwen

De EU en haar lidstaten zijn wereldwijd nog steeds toonaangevend op het gebied van bevordering van gendergelijkheid en emancipatie van vrouwen en meisjes (SDG 5). Het eerste verslag inzake de tenuitvoerlegging van het Genderactieplan 2016-2020 van de EU¹⁴ is in 2017 gepubliceerd¹⁵.

De Commissie houdt scherp toezicht op de ontwikkelingen op het gebied van gendergelijkheid en bestrijding van gendergerelateerd geweld in de uitbreidingsregio. Deze kwesties worden ook ter sprake gebracht tijdens de toetredingsonderhandelingen en het stabilisatie- en associatieproces waaromtrent verslag wordt gedaan in het uitbreidingspakket 2017¹⁶.

Spotlight-initiatief tegen gendergerelateerd geweld

In 2017 is het Spotlight-initiatief¹⁷ van start gegaan. Spotlight is een nieuwe partnerschap tussen de EU en de VN, die is gericht op het uitbannen van alle vormen van geweld tegen vrouwen en meisjes. Dit initiatief, dat door de EU wordt gesteund met 500 miljoen EUR, is bedoeld om echte verandering op regionaal niveau te bewerkstelligen, en de inspanningen concentreren zich op Azië, het Stille Oceaan-gebied, Afrika (met name ten zuiden van de Sahara), Latijns-Amerika en het Caribisch gebied.

¹³ Gezamenlijke mededeling "Naar een EU-strategie voor internationale culturele betrekkingen", JOIN(2016) 29 final van 8.6.2016; Conclusies van de Raad 9635/17.

¹⁴ Gezamenlijk werkdocument van de diensten van de Commissie (2015) 182 final van 21.9.2015 "Gender Equality and Women's Empowerment: Transforming the Lives of Girls and Women through EU External Relations 2016-2020", gevolgd door conclusies van de Raad 13201/15 van 26.10.2015.

¹⁵ <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/10102/2017/EN/SWD-2017-288-F1-EN-MAIN-PART-1.PDF>

¹⁶ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-3342_en.htm

¹⁷ https://ec.europa.eu/europeaid/sectors/human-rights-and-democratic-governance/gender-equality/spotlight-initiative_en

Migratie, gedwongen ontheemding en asiel

Migratie en mobiliteit staat nog steeds hoog op de agenda van de EU. Daarbij is de aandacht verlegd naar de route door het centrale Middellandse Zeegebied die als de grootste uitdaging wordt gezien. Libië blijft het belangrijkste land van vertrek richting de EU. De faciliteit voor vluchtelingen in Turkije blijft tegemoetkomen aan de behoeften van vluchtelingen en gastgemeenschappen in het land en de Commissie heeft hiervoor in 2017 drie miljard EUR ter beschikking gesteld.

In de landen van de Westelijke Balkan speelt de EU een toonaangevende rol bij het op gang brengen van een gedachtewisseling over kwesties die met vluchtelingen en migratie verband houden.

Beheer van gemengde migratiestromen in Libië

In 2017 heeft de Commissie snel gereageerd op de aanbevelingen in de gezamenlijke mededeling "Migratie langs de centrale Middellandse Zeeroute - Migrantenstromen beheersen en levens redden"¹⁸, die in januari is gepubliceerd. Er werd in korte tijd een programma ter waarde van 90 miljoen EUR ontwikkeld om bescherming en hulp te bieden aan noodlijdenden in Libië en om een bijdrage te leveren aan de stabilisatie van gastgemeenschappen.

Voedsel- en voedingszekerheid

In 2017 waren er wereldwijd meer slachtoffers van honger en onzekere situaties op voedsel- en voedingsgebied, en is het aantal mensen dat honger lijdt met 38 miljoen personen toegenomen. In het "Global Report on Food Crises"¹⁹ dat in maart is verschenen, wordt gemeld dat zich meer dan 108 miljoen mensen in een voedselcrisis bevonden, en dat er op diverse plekken sprake is van een risico op hongersnood.

De EU-inspanningen in het kader van SDG 2 hebben geresulteerd in gerichte thematische en bilaterale steun. Deze was met name bedoeld om kwetsbaarheid en noodsituaties aan te pakken in een reeks van landen. Daarvoor werd een bedrag van 140 miljoen EUR ter beschikking gesteld, in combinatie met een bedrag van 750 miljoen EUR om hongersnood te voorkomen in vier risicolanden: Somalië, Zuid-Sudan, Jemen en Nigeria.

PLANEET

Klimaatverandering

De klimaatverandering (waartegen maatregelen worden genomen uit hoofde van SDG 13) blijft een grote bedreiging voor duurzame ontwikkeling op wereldschaal. In 2017 is de Caribische regio getroffen door een aantal zware orkanen die aantoonen hoe groot de impact is van de zich steeds frequenter voordoende extreme weersomstandigheden. De EU ondersteunt het initiatief Global Framework for Disaster Risk Reduction. In het kader van dit initiatief worden na rampen behoefteninventarisaties uitgevoerd. Dit initiatief is instrumenteel geweest voor de snelle hulpverlening die op gang kwam nadat de Caribische regio door orkanen was getroffen.

Aanpassing aan de klimaatverandering is een topprioriteit voor de meeste ontwikkelingslanden, met name voor kleine insulaire ontwikkelingsstaten en de minst ontwikkelde landen, en in het kader van

¹⁸ JOIN(2017) 4 final van 25.1.2017.

¹⁹ https://ec.europa.eu/europeaid/global-report-food-crises-2017_en

het kerninitiatief van de EU onder de naam Wereldwijd Bondgenootschap tegen klimaatverandering blijft de focus gericht op deze landen als eerste begunstigen.

De EU heeft ook samengewerkt met de G20-landen ter ondersteuning van de uitvoering van de nationaal vastgestelde bijdragen die tijdens de COP 21-top zijn goedgekeurd.

Milieu en duurzaam beheer van natuurlijke hulpbronnen

Natuurlijk kapitaal, met inbegrip van productieve grond, watervoorraden, bossen, visvoorraden en biodiversiteit, vormt de ruggengraat van de economieën van veel partnerlanden en is van enorm belang voor het levensonderhoud van burgers. Bescherming en duurzaam beheer van natuurlijk kapitaal is van cruciaal belang voor de verwezenlijking van de Agenda 2030 (met inbegrip van de SDG's 6, 12, 14 en 15).

De EU heeft grote betrokkenheid getoond tijdens de derde sessie van de in december georganiseerde milieuvergadering van de VN in Nairobi met als thema "Op weg naar een planeet zonder vervuiling". De EU is ook actief geweest op het gebied van bescherming van de oceanen door haar deelname aan de VN-conferentie over oceanen in juni 2017 in New York, die handelde over de tenuitvoerlegging van SDG 14, en door de organisatie van de "Our Oceans"-conferentie in Valetta in oktober 2017.

Omdat 1,6 miljard mensen voor hun levensonderhoud afhankelijk zijn van bossen, is de EU actief op het gebied van duurzaam bosbeheer. Er is vooruitgang geboekt met de tenuitvoerlegging van het EU-actieplan voor wetshandhaving, governance en handel in de bosbouw)²⁰. Er zijn vrijwillige partnerschapsovereenkomsten afgesloten met Honduras en Guyana. In 2017 heeft de EU bovendien met succes leiding gegeven aan de facilitering van het partnerschap met betrekking tot de bossen in het Congobekken.

Het milieu en natuurlijke hulpbronnen in de nabuurschap

Het milieu en duurzaam beheer van natuurlijke hulpbronnen zijn prioriteiten in de zuidelijke en oostelijke buurlanden van de EU. Hoewel initiatieven zoals het beheer van watervoorraden, verwijdering van verontreinigende stoffen, en grensoverschrijdende samenwerking nog steeds worden ondersteund, is het accent van de EU-activiteiten komen te liggen op circulaire, koolstofarme en hulpbronnenefficiënte economieën.

Duurzame energie

Uit een in december 2017 gepubliceerd werkdocument van de diensten van de Commissie met de titel "Empowering Development"²¹ blijkt hoe samenwerking op het gebied van duurzame energie bijdraagt aan de realisatie van de Europese Consensus inzake Ontwikkeling. De EU heeft in 2017 acties gestart om "Afrika van energie te voorzien"²².

In de oostelijke buurlanden worden de hervormingen in de energiesector ondersteund door het EU4Energy-project. Op de top betreffende de Westelijke Balkan in Triëst in juli 2017 is een connectiviteitspakket met 194 miljoen EUR aan EU-subsidies goedgekeurd ter ondersteuning van investeringen ter waarde van 500 miljoen EUR in regionale projecten ter verbetering van vervoers- en energieverbindingen.

²⁰ <http://www.euflegt.efi.int/flegt-action-plan>

²¹ SWD(2017) 482 final van 15.12.2017.

²² https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/factsheet-5-energise-africa_en.pdf

Duurzame energie in Afrika

Eind 2017 hadden Zambia, Benin, Ivoorkust en Nigeria in totaal 85 miljoen EUR toegewezen aan het Elektrificatiefinancieringsinitiatief (ElectriFI) voor projecten gericht op het aansluiten van 452 000 nieuwe huishoudens op het elektriciteitsnet, het genereren van nog eens 88 MW aan nieuwe duurzame energie, en het reduceren van de uitstoot met circa 200 000 ton CO₂-equivalent per jaar.

WELVAART

Samenwerking met de particuliere sector

De EU heeft in 2017 een nieuwe aanpak ten behoeve van betrokkenheid van de particuliere sector²³ ingevoerd om te komen tot duurzame en inclusieve ontwikkeling. Door middel van het platform voor duurzaam ondernemerschap voor Afrika (SB4A), dat is gekoppeld aan het externe investeringsplan, kan een forum worden gecreëerd waar de particuliere sector investeringsknelpunten kan identificeren (in het kader van SDG 8).

De EU heeft in november 2017 de strategie "Hulp voor handel" geactualiseerd onder de titel "Welvaart via handel en investeringen"²⁴, voortbouwend op tien jaar EU-interventies. In de strategie ligt de nadruk op het ondersteunen van partnerlanden en hun industrieën bij de overstap naar producten en diensten met een hogere toegevoegde waarde en het gebruikmaken van het potentieel van interregionale handel alsook handel met de EU.

Groei van de landbouwsector

Twee derde van de armen in de wereld zijn voor hun levensonderhoud afhankelijk van de landbouw, en veel ontwikkelingslanden blijven in hoge mate afhankelijk van de handel in slechts enkele producten.

De EU ondersteunt met een totaalbudget van bijna 240 miljoen EUR landbeheermaatregelen in ongeveer 40 landen. In Peru en Honduras heeft de EU acties gefinancierd voor de bescherming van de grondeigendomstitels van de inheemse bevolking en het veiligstellen van de basismiddelen van bestaan voor deze bevolking (in het kader van SDG 2).

AgriFI steunt sperziebonensector

In 2017 zijn er diverse programma's in het kader van het Agriculture Financing Initiative (AgriFI)²⁵ gestart, waaronder een waardeketenanalyse van de sperziebonensector in Kenia, waaruit bleek dat dankzij de investering ongeveer 52 000 kleine boeren in hun levensonderhoud kunnen voorzien.

Infrastructuur, steden en digitalisering

Om vooruitgang te boeken met de tenuitvoerlegging van de Agenda 2030 moet er een veerkrachtige infrastructuur worden opgebouwd, die inclusieve en duurzame industrialisering en innovatie bevordert (SDG 9).

De EU heeft geholpen met de coördinatie van de agenda voor de gezamenlijke Afrika-EU-infrastructuur en was betrokken bij het Board of the Africa Transport Policy Programme, dat gericht

²³ https://ec.europa.eu/europeaid/sectors/economic-growth/private-sector-development/funding_en

²⁴ COM(2017) 667 final van 13.11.2017.

²⁵ <https://www.edfi.eu/facility/agrifi/>

is op ondersteuning van het beleid en de strategie van Afrikaanse overheden en regionale economische gemeenschappen.

De snelle verstedelijking, met name in Afrika en Azië, brengt grote uitdagingen op het gebied van ontwikkeling met zich mee. In 2017 is het International Urban Cooperation-programma²⁶ ontwikkeld waarin beste praktijken op het gebied van stedelijk beleid door steden in de EU worden gedeeld met steden in strategische partnerlanden, zoals India en China, en waarin in het kader van het Europees investeringsplan een specifieke investeringsmogelijkheid voor "duurzame steden" is opgenomen (SDG 11).

Het Burgemeestersconvenant van de EU in de oostelijke buurlanden

Het Burgemeestersconvenant van de EU is een initiatief waarmee gemeenten in Armenië, Azerbeidzjan, Belarus, Georgië, Moldavië en Oekraïne worden ondersteund bij het uitvoeren van toezeggingen op het gebied van energie en klimaat. Middels het verstrekken van gerichte projectsubsidies levert de EU een bijdrage aan haar doelstelling om de CO₂-uitstoot vóór 2030 met 30 % te verlagen. Meer dan 300 gemeenten in de regio van het Oostelijk Partnerschap hebben het Burgemeestersconvenant ondertekend.

De uitvoering van de digitale maatregelen voor 2017 die zijn vervat in werkdocument van de diensten van de Commissie getiteld "Digital4Development"²⁷ omvat glasvezelinfrastructuurprojecten, verbetering van de beveiliging en weerbaarheid van kritieke informatie-infrastructuren en -netwerken, en de bevordering van universele, toegankelijke en betaalbare breedbandverbindingen in heel Afrika.

VREDE

Democratie, mensenrechten, goed bestuur

De EU heeft nogmaals haar onvoorwaardelijke steun aan democratie, mensenrechten en goed bestuur wereldwijd (SDG 16) uitgesproken, en heeft bevestigd dat zij wereldwijd een centrale rol speelt via het speciale Europees instrument voor de democratie en de mensenrechten).

In 2017 is de uitvoering van de actieplannen voor democratie en mensenrechten voortgezet en het eerste uitvoeringsverslag is in juni 2017 gepubliceerd²⁸. De steun aan EU-delegaties werd verstrekt via twee faciliteiten: "Supporting Democracy" en "Media4Democracy", die gericht zijn op capaciteitsopbouw op het gebied van democratie en vrijheid van meningsuiting. In september is er een wereldwijde EU4Democracy-campagne gehouden.

Uitbreiding volgens het beginsel "eerst de basis"

De "eerst de basis"-aanpak blijft een van de beginselen van het uitbreidingsbeleid en is een waarborg dat landen al vroeg in de toetredingsprocedure prioriteit verlenen aan hervormingen op het vlak van de rechtsstaat en grondrechten, democratische instellingen en openbaar bestuur.

²⁶ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/cooperate/international/pdf/iuc_leaflet_en.pdf

²⁷ SWD(2017) 157 final van 02.05.2017.

²⁸ SWD(2017) 254 final van 27.6.2017.

In maart zijn de herziene richtsnoeren ter bevordering en bescherming van de rechten van het kind²⁹ aangenomen. Deze richtsnoeren bevatten de overkoepelende strategie en doelstellingen van de EU die moeten waarborgen dat het beleid en de acties van de EU zorgdragen voor versterking van de systemen in de partnerlanden, met inbegrip van de bescherming van kinderen.

Ondersteuning van justitiële hervorming in Tunesië

In 2017 heeft de EU opnieuw steun verleend aan de justitiële sector in Tunesië door goedkeuring van de derde fase van het *Programme d'Appui à la Réforme de la Justice III* (ter waarde van 70 miljoen EUR) in samenwerking met de Raad van Europa. Met dit programma wordt de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de rechterlijke macht verbeterd en krijgen burgers betere toegang tot de rechter.

Veerkracht en kwetsbaarheid

In 2017 heeft de EU op basis van de gezamenlijke mededeling over een strategische aanpak van weerbaarheid³⁰ een uitgebreide multisectoriële inzet voor weerbaarheid kunnen ontplooiën. In een proefprocedure in zes landen (Tsjaad, Irak, Myanmar, Nigeria, Soedan, Oeganda) werd een breder verband tussen humanitaire hulp, ontwikkeling en vrede in stelling gebracht.

In 2017 concentreerden de activiteiten op het gebied van weerbaarheid en het wegnemen van kwetsbaarheden zich op de vier volgende gebieden: versterking van het kader voor weerbaarheid, ontwikkeling van een geïntegreerde aanpak van externe conflicten en crises op basis van de bestaande integrale aanpak, grotere nadruk op het belang van weerbaarheid in conflicten en crises, en ondersteuning van de internationale dialoog inzake vredesopbouw en staatsvorming onder leiding van de kwetsbare landen zelf.

Veiligheid

In 2017 is opnieuw gebleken dat de EU op het gebied van veiligheid een sleutelrol vervult. De wijziging van de verordening tot vaststelling van een instrument voor bijdrage aan stabiliteit en vrede, die is gericht op capaciteitsopbouw ter ondersteuning van veiligheid en ontwikkeling³¹, is in december 2017 in werking getreden. Deze belangrijke beleidsontwikkeling stelt de EU in staat om ter realisatie van ontwikkelingsdoelstellingen in duidelijk omschreven omstandigheden samen te werken met militaire actoren.

Dankzij dit instrument is een bijdrage geleverd aan de begeleiding van vreedzame politieke machtswisselingen, bijvoorbeeld in Kenia of Gambia, en aan voortgezette steun aan het Colombiaanse vredesproces en de dialoog tussen Servië en Kosovo, en bemiddelingsinitiatieven in de Nigerdelta van Nigeria tussen de Tebou- en Touareg-gemeenschappen in Niger, en tussen Guatemala en Belize. Nieuwe acties in Afghanistan, Bosnië en Herzegovina, Kosovo³², Libië, Niger en Somalië waren een rechtstreekse aanvulling op de werkzaamheden van missies in het kader van het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid (hierna "GVDB" genoemd).

²⁹ https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eu_guidelines_rights_of_child_2017.pdf

³⁰ JOIN(2017) 21 final van 7.6.2017.

³¹ Verordening (EU) nr. 2017/2306 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2017.

³² Deze benaming laat de standpunten over de status van Kosovo onverlet, en is in overeenstemming met Resolutie 1244 (1999) van de VN-Veiligheidsraad en het advies van het Internationaal Gerechtshof over de onafhankelijkheidsverklaring van Kosovo.

Gecombineerd met lopende programma's in de Centraal-Afrikaanse Republiek, Georgië, Mali en Oekraïne heeft het instrument voor bijdrage aan stabiliteit en vrede rechtstreeks bijgedragen aan de voltooiing van 12 van de 16 lopende missies in het kader van het GVDB.

Missies in het kader van het GVDB wereldwijd

De 16 missies en operaties in het kader van het GVDB bestaan onder meer uit drie uitvoerende militaire operaties (operatie SOPHIA, operatie ATALANTA en operatie EUFOR ALTHEA) en drie niet-uitvoerende militaire trainingsmissies (EU-trainingsmissies in de Centraal-Afrikaanse Republiek, Mali en Somalië). Daarnaast omvatten de missies en operaties een uitvoerende civiele missie (de rechtsstaatmissie van de EU in Kosovo, ook bekend als EULEX Kosovo), een civiele waarnemingsmissie (de waarnemingsmissie van de EU in Georgië, ook bekend als EUMM), een maatregel om vertrouwen te scheppen (missie van de Europese Unie voor bijstandsverlening inzake geïntegreerd grensbeheer in Rafah, ook bekend als EUBAM), vier missies voor capaciteitsopbouw, een politiemissie van de EU voor de Palestijnse Gebieden (EUPOL COPPS), missies voor de opbouw van capaciteit in Somalië, Mali en Niger, en twee adviesmissies (bekend onder de naam EUAM Oekraïne en EUAM Irak).

De conclusies van de Raad betreffende het externe optreden van de EU inzake de bestrijding van terrorisme, die zijn aangenomen in juni 2017³³, betekenen een verdere versterking van het netwerk van antiterreurdeskundigen in de EU-delegaties en een grotere samenhang tussen interne en externe beveiligingsacties door versterking van de rol van EU-agentschappen voor Justitie en Binnenlandse Zaken met betrekking tot derde landen.

In het kader van de samenwerking tussen de EU en de NAVO is een begin gemaakt met de tenuitvoerlegging van de eerste reeks gemeenschappelijke voorstellen (42 acties) die zijn overeengekomen middels de gezamenlijke verklaring van juli 2016. In december 2017 hebben de twee raden goedkeuring verleend aan een reeks gezamenlijke nieuwe voorstellen bestaande uit 32 extra acties en uitbreiding van de samenwerking op speerpunten van het beleid zoals terrorismebestrijding, vrouwen, vrede en veiligheid en militaire mobiliteit.

Stabiliteit

De EU steunt stabilisatieacties in Libië. Daarbij wordt gefocust op herstel van de essentiële infrastructuur, humanitaire mijnopruiming en het tot stand brengen van een nationale consensus via bemiddelingsondersteuning.

De gezamenlijke mededeling "Elementen voor een EU-strategie voor Syrië: verder uitbouwen van de inspanningen om vrede tot stand te brengen"³⁴ werd in maart 2017 aangenomen en bevat de kerndoelstellingen van de EU-actie gericht op beëindiging van de oorlog en bevordering van een echte politieke overgang.

Nucleaire veiligheid

Via de multidimensionale aanpak van nucleaire veiligheid, gezondheid, milieu en aanverwante kwesties, levert het programma van het instrument voor samenwerking op het gebied van nucleaire veiligheid een bijdrage aan vele kernpunten van de Europese consensus inzake ontwikkeling, met inbegrip van belangrijke prioritaire acties in Oekraïne, Centraal-Azië en Iran.

³³ <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/06/19/conclusions-counterterrorism/>

³⁴ JOIN(2017) 11 final van 14.3.2017.

Vrede en welvaart in Iran

Het instrument voor samenwerking op het gebied van nucleaire veiligheid is belangrijk voor het in de praktijk brengen van het diplomatieke akkoord met Iran, het gezamenlijk alomvattend actieplan over het Iraanse nucleaire vraagstuk. Dit akkoord is een mijlpaal op het gebied van internationale non-proliferatie en levert een grote bijdrage aan vrede in de regio. Het eerste project ter ondersteuning van de Iraanse nucleaire regelgevende autoriteit is in juli 2017 van start gegaan.

PARTNERSCHAPPEN

Samenwerking met het maatschappelijk middenveld, de donorgemeenschap en internationale organisaties

Een essentieel element voor het welslagen van de Agenda 2030 is het realiseren van een betere uitvoering van en een nieuwe impuls voor het mondiale partnerschap voor duurzame ontwikkeling (SDG 17).

De EU en de VN zijn onmisbare partners in het zorgdragen voor vrede en veiligheid. Ook in 2017 was de EU betrokken bij VN-processen gericht op ontwikkeling, met inbegrip van het High-Level Political Forum en het Financing for Development Forum.

De EU heeft haar betrokkenheid bij maatschappelijke organisaties verder uitgebreid. Er zijn 23 partnerschapskaderovereenkomsten met maatschappelijke platforms in werking getreden. Er is in 2017 een verslag gepubliceerd over de betrokkenheid van de EU bij het maatschappelijk middenveld³⁵.

In 2017 zijn er diverse dialogen over het ontwikkelingsbeleid gevoerd met donoren buiten de EU, waaronder Australië, Canada, Japan, de Republiek Korea en de Verenigde Staten.

Ook in 2017 werd via het Partnerschapsinstrument aandacht besteed aan het formuleren en uitvoeren van de externe dimensie van het intern beleid, waardoor een koppeling tussen verschillende beleidsgebieden tot stand is gebracht. De acties hebben onder meer betrekking op wereldwijde uitdagingen zoals klimaatverandering en milieubescherming (bv. door middel van schone energie), de internationale dimensie van de Europa 2020-strategie³⁶, verbetering van de toegang tot markten en stimulering van de handels-, investerings- en zakelijke kansen voor bedrijven in de EU (met speciale nadruk op kleine en middelgrote ondernemingen), en publieke diplomatie.

In 2017 heeft de Commissie het hele jaar nauw samengewerkt met internationale partners zoals de G7, de G20, de Wereldbank en het Internationaal Monetair Fonds.

VERANTWOORDING EN RESULTATEN

Middels het EU-kader voor de resultaten op het gebied van internationale samenwerking en ontwikkeling houdt de Europese Commissie toezicht op de resultaten van door de EU gefinancierde acties wereldwijd en brengt zij daarover verslag uit.

³⁵ <https://europa.eu/capacity4dev/policy-forum-development/documents/eu-cso-report-1>

³⁶ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester/framework/europe-2020-strategy_en

Hier volgt een selectie van de resultaten van door de EU gefinancierde projecten en programma's die ten einde liepen tussen medio 2016 en medio 2017:

MENSEN

1 492 000 vrouwen in de vruchtbare leeftijd en kinderen jonger dan vijf jaar zijn geholpen door **programma's op het gebied van voeding**.

12 437 000 kinderen werden ingeschreven in het **basisonderwijs**, 3 377 000 kinderen werden ingeschreven in het **middelbaar onderwijs**.

3 096 000 kinderen werden geboren onder begeleiding van goed opgeleid gezondheidspersoneel, waardoor **moedersterfte werd teruggedrongen**.

136 000 000 met insecticiden behandelde klamboes werden uitgedeeld **om de verspreiding van malaria tegen te gaan**³⁷.

PLANEET

16 140 000 hectare beschermd gebied werd beheerd, waardoor de **biologische diversiteit werd gewaarborgd** en natuurlijk erfgoed werd behouden.

3 438 000 personen hadden toegang tot **duurzame energiediensten**.

WELVAART

757 000 personen pachtten grond, waardoor zij over voldoende middelen beschikten om **met landbouw duurzaam in hun levensonderhoud te voorzien**.

1 844 000 personen kregen toegang tot **wegen die het hele jaar door begaanbaar zijn**.

166 000 personen hebben baat gehad bij onderwijs en beroepsopleidingen of programma's voor de ontwikkeling van vaardigheden om hun **inzetbaarheid** te verbeteren.

VREDE

309 000 personen werden rechtstreeks geholpen met **juridische bijstand**, waardoor gelijkheid voor de wet is gewaarborgd.

1 420 000 personen profiteerden rechtstreeks van programma's voor steun aan **civiele vredesopbouw na conflicten en conflictpreventie**.

³⁷ De doorlopende steun van de EU aan het Wereldfonds voor de bestrijding van aids, tuberculose en malaria droeg ook bij aan deze resultaten.